

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан гуманітарно-педагогічного факультету

Неля ПОДЛЕВСЬКА

01 вересня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Українська діалектологія»

Галузь знань 01 Освіта /Педагогіка
Спеціальність 014 Середня освіта.
Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма Середня освіта (Українська мова та література)
Обсяг дисципліни – 4 кредити ЄКТС
Шифр дисципліни ОПП.07
Мова навчання – українська
Статус дисципліни: обов'язкова (професійної підготовки)
Факультет – гуманітарно-педагогічний
Кафедра – слов'янської філології

Форма здобуття освіти	Курс	Семестр	Загальний обсяг		Кількість годин						Контрольна робота	Курсовий проєкт	Форма семестрового контролю	
					Аудиторні заняття					Самостійна робота (в т.ч. ІРС)			Залік	Іспит
			Кредити ЄКТС	Години	Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття					
Д	2	4	4	120	50	16		34		70			+	
З	2	4	4	120	12	6		6		108	+		+	

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми «Середня освіта (Українська мова і література)» за спеціальністю 014 Середня освіта.

Робочу програму склала О. Жвава канд. філол. наук, доц. Ольга ЖВАВА

Схвалена на засіданні кафедри слов'янської філології

Протокол № 1 від 29 серпня 2025 р.

Завкафедри слов'янської філології Наталія ТОРЧИНСЬКА

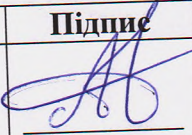
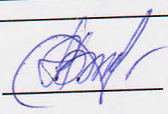
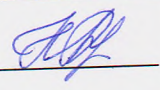
Робоча програма розглянута та схвалена вченою радою гуманітарно-педагогічного факультету

Голова вченої ради факультету

Неля ПОДЛЕВСЬКА

Хмельницький 2025

2 ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ

Посада	Назва факультету	Підпис	Ім'я, прізвище
Завідувач кафедри української філології канд. філол. наук, доц.	Гуманітарно-педагогічний факультет		Анатолій ЯНЧИШИН
Гарант освітньо-професійної програми, канд. філол. наук, доц.	Гуманітарно-педагогічний факультет		Любов ОЛІЙНИК
Декан	Гуманітарно-педагогічний факультет		Неля ПОДЛЕВСЬКА

3. Пояснювальна записка

Дисципліна «Українська діалектологія» є однією із фахових дисциплін і посідає чільне місце у підготовці здобувачів першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 014 Середня освіта, за освітньо-професійною програмою «Середня освіта (Українська мова та література)».

Пререквізити – вступ до мовознавства.

Постреквізити – діалектологічна практика.

Відповідно до проекту Стандарту вищої освіти із зазначеної спеціальності та освітньої програми дисципліна має забезпечити:

компетентності:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у сфері середньої освіти.

ЗК 5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 10. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 16. Здатність цінувати та поважати різноманітність та мультикультурність.

ФК 1. Здатність виконувати вимоги Державного стандарту базової середньої освіти у професійній діяльності з урахуванням предметної спеціальності.

ФК 10. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності.

програмні результати навчання:

ПРН 1. Знати та дотримуватися вимог Державного стандарту базової середньої освіти у професійній діяльності відповідно до предметної спеціальності.

ПРН 2. Вільно спілкуватися державною мовою на професійну тематику, використовуючи сучасну термінологію та систему понять за спеціальністю; аргументовано висловлювати власні думки державною мовою.

ПРН 10. Використовувати міжпредметні зв'язки, інтеграцію змісту різних освітніх галузей.

ПРН 16. Орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, перевіряти її достовірність, оперувати нею у професійній діяльності.

ПРН 40. Моделювати й аналізувати лінгвістичні одиниці в стандартних і нестандартних ситуаціях, здійснювати лінгвістичний аналіз тексту через взаємозв'язок мовних одиниць.

Мета дисципліни – навчити здобувачів вищої освіти виокремлювати діалектні мовні явища; засвоїти основні діалектологічні терміни та поняття; виробити на основі методу лінгвогеографії навички лінгвістичного спостереження, аналізу і узагальнення.

Предмет дисципліни. Курс охоплює такі основні проблеми: предмет, завдання та значення діалектології; взаємозв'язок діалектології з іншими науками; поняття про місцеві, територіальні і соціальні діалекти; діалекти і літературна мова; з історії української діалектології; фонетика, граматики, лексика та синтаксис української діалектної мови; теорія і практика діалектологічних досліджень; лінгвогеографія.

Завдання дисципліни: навчити здобувачів вищої освіти аналізувати фонетичні, лексичні, морфологічні та синтаксичні діалектні особливості як місцевої говірки, так і говірок різних регіонів України та зразків художньої літератури із метою зіставлення норм літературної мови за визначення причин появи відмінностей.

Результати навчання. Здобувач вищої освіти, який успішно завершив вивчення дисципліни, повинен: вміло використовувати понятійний апарат, зокрема

послугуватися відповідною лінгвістичною діалектною термінологією; уміти *аналізувати* різноманітні діалектні мовні явища; *визначати* різновиди говірок, говорів, діалектів та наріч української мови; *характеризувати* зразки прозового мовлення у художніх творах; *класифікувати* зразки говірок відповідно до їхніх особливостей; *записувати* діалектні тексти від респондентів та фіксувати їх із допомогою транскрипції та різних записувальних пристроїв, *диференціювати* наріччя української мови; *застосовувати* норми сучасної української літературної мови у практиці мовленнєвої діяльності.

4. Структура залікових кредитів дисципліни

№	Назва теми	Кількість годин					
		Денна форма			Заочна форма		
		лекції	ПЗ	СРС	лекції	ПЗ	СРС
1.	Тема 1. Діалектологія як розділ лінгвістики. Літературна мова та діалекти	2	4	8	2	2	14
2.	Тема 2. Типологія діалектних явищ в українській мові. Система українського діалектного вокалізму	2	4	8	1		14
3.	Тема 3. Система консонантизму в наріччях української мови	2	4	8	1		14
4.	Тема 4. Лексична система української діалектної мови	2	4	8	2		14
5.	Тема 5. Морфологія української діалектної мови: іменні частини мови	2	4	8		2	14
6.	Тема 6. Морфологічні особливості дієслова та його форм в українській діалектній мові	2	4	8			14
7.	Тема 7. Синтаксис української діалектної мови	2	4	8		2	12
8.	Тема 8. Теорія і практика діалектологічних досліджень	2	6	14			12
	Разом за семестр	16	34	70	6	6	108

5. Програма навчальної дисципліни

5.1. Зміст лекційного курсу

Перелік лекцій для студентів *денної* форми здобуття освіти

№	Перелік тем лекцій, їхні анотації	Год.
1.	Діалектологія як розділ лінгвістики. Літературна мова та діалекти Предмет, завдання і значення діалектології. Зв'язки діалектології з іншими дисциплінами. Поняття про діалекти. Історія діалектологічних студій. Український діалектний фонофонд. Різновиди місцевих діалектів. Літературна мова та діалекти: основні ознаки та відмінності. Соціальні діалекти. Літ.: 1, 2, 3, 4, 5, 17, 20, 23, 27, 29, 33.	2
2.	Типологія діалектних явищ в українській мові. Система українського діалектного вокалізму Типи діалектних явищ в українській мові. Характер діалектних відмінностей української мови. Загальна характеристика діалектного вокалізму. Відмінності в системі голосних фонем у діалектах української мови. Літ.: 1, 3, 4, 5, 7, 18, 23, 30, 31, 32.	2
3.	Система консонантизму в наріччях української мови Загальна характеристика українського діалектного консонантизму. Порівняльний аналіз приголосних фонем української діалектної мови. Явища асиміляції, протези, метатези у діалектах. Літ.: 1, 3, 4, 5, 7, 18, 23, 30, 31, 32.	2
4.	Лексична система української діалектної мови Типи діалектних відмінностей у лексиці. Склад діалектної лексики з	2

	погляду й походження. Етнографічні діалектизми. Фразеологізми та нетермінологічна лексика. Фразеологічна синонімія. Шляхи виникнення фразеологізмів. Літ.: 1, 3, 4, 5, 6, 7, ,8, 11, 13, 14, 19, 21, 22, 24, 25, 28, 31.	
5.	Морфологія української діалектної мови: іменні частини мови Різновиди морфологічних діалектних відмінностей. Іменник: граматичні категорії. Прикметник: відмінювання та ступенювання діалектних форм. Діалектні форми числівника. Займенник. Прислівник. Службові слова та вигуки. Літ.: 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 11, 13, 14, 19, 21, 22, 24, 25, 28, 31	2
6.	Морфологічні особливості дієслова та його форм в українській діалектній мові Діалектні форми інфінітива та зворотних дієслів. Дієвідмінювання. Дійсний, умовний та наказовий спосіб діалектних дієслів. Дієприкметник і дієприслівник як діалектні форми дієслова. Літ.: 1, 3, 4, 5, 6, 7, 11, 13, 14, 18, 19, 21, 22, 24, 25, 28, 31.	2
7.	Синтаксис української діалектної мови Український діалектний синтаксис й усне літературне мовлення. Типи відмінностей у синтаксисі української діалектної мови. Діалектні відмінності в словосполученні, у структурі простого та складного речення. Літ.: 1, 3, 4, 5, 6, 7, 12, 13, 14, 15, 18, 19, 22, 25, 28, 31.	2
8.	Теорія і практика діалектологічних досліджень Джерела вивчення діалектів. Фонетична транскрипція. Методологія діалектологічних досліджень. Українська діалектна текстологія. Особливості діалектологічної практики. Літ.: 1, 4, 5, 16, 19, 26, 30, 33.	2
	Разом за семестр	16

Перелік оглядових лекцій для студентів заочної форми навчання

Номер теми	Перелік тем лекцій, їхні анотації	Год.
1.	Діалектологія як розділ лінгвістики Предмет, завдання і значення діалектології. Зв'язки діалектології з іншими дисциплінами Поняття про діалекти. Історія діалектологічних студій. Літ.: 1, 2, 3, 4, 5, 17, 20, 23, 27, 29, 33.	2
2	Типологія діалектних явищ в українській мові. Система українського діалектного вокалізму та консонантизму Типи діалектних явищ в українській мові. Характер діалектних відмінностей української мови. Загальна характеристика діалектного вокалізму. Загальна характеристика українського діалектного консонантизму. Порівняльний аналіз приголосних фонем української діалектної мови Літ.: 1, 3, 4, 5, 7, 18, 23, 30, 31, 32.	2
3	Лексична система української діалектної мови Типи діалектних відмінностей у лексиці. Склад діалектної лексики з погляду й походження. Фразеологізми та нетермінологічна лексика Літ.: 1, 3, 4, 5, 6, 7, ,8, 11, 13, 14, 19, 21, 22, 24, 25, 28, 31.	2
	Разом за семестр	6

5.2 Зміст практичних занять

Перелік практичних занять для студентів денної форми навчання

Номер теми	Теми практичних занять	год
1.	Діалектологія як розділ лінгвістики. Літературна мова та діалекти. Літ.: 1, 2, 3, 4, 5, 17, 20, 23, 27, 29, 33.	2
2.	Літературна мова та діалекти. Соціальні діалекти. Літ.: 1, 2, 3, 4, 5, 10, 15, 17, 20, 23, 27, 29.	2
3.	Типологія діалектних явищ в українській мові. Система українського діалектного вокалізму. Літ.: 1, 3, 4, 5, 7, 18, 23, 30, 31, 32.	2
4.	Система українського діалектного вокалізму. Літ.: 1, 3, 4, 5, 7, 18, 23, 30, 31, 32.	2
5.	Система консонантизму в наріччях української мови. Літ.: 1, 3, 4, 5, 7, 18, 23, 30, 31, 32.	2
6.	Порівняльний аналіз приголосних фонем української діалектної мови. Явища асиміляції, протези, метатези у діалектах. Літ.: 1, 3, 4, 5, 7, 18, 23, 30, 31, 32.	2
7.	Лексична система української діалектної мови. Літ.: 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 11, 13, 14, 19, 21, 22, 24, 25, 28, 31.	2
8.	Етнографічні діалектизми. Фразеологізми та нетермінологічна лексика. Шляхи виникнення фразеологізмів. Літ.: 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 11, 13, 14, 19, 21, 22, 24, 25, 28, 31.	2
9.	Морфологія української діалектної мови: іменні частини мови. Літ.: 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 11, 13, 14, 19, 21, 22, 24, 25, 28, 31	2
10.	Діалектні форми числівника. Займенник. Прислівник. Службові слова та вигуки. Літ.: 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 11, 13, 14, 19, 21, 22, 24, 25, 28, 31	2
11.	Морфологічні особливості дієслова в українській діалектній мові. Літ.: 1, 3, 4, 5, 6, 7, 11, 13, 14, 18, 19, 21, 22, 24, 25, 28, 31.	2
12.	Морфологічні особливості дієслівних форм в українській діалектній мові. Літ.: 1, 3, 4, 5, 6, 7, 11, 13, 14, 18, 19, 21, 22, 24, 25, 28, 31.	2
13.	Синтаксис української діалектної мови. Літ.: 1, 3, 4, 5, 6, 7, 12, 13, 14, 15, 18, 19, 22, 25, 28, 31.	2
14.	Діалектні відмінності в словосполученні, у структурі простого та складного речення. Літ.: 1, 3, 4, 5, 6, 7, 12, 13, 14, 15, 18, 19, 22, 25, 28, 31.	2
15.	Теорія і практика діалектологічних досліджень Літ.: 1, 4, 5, 16, 19, 26, 30, 33.	2
16.	Українська діалектна текстографія. Особливості діалектологічної практики. Літ.: 1, 4, 5, 16, 19, 26, 30, 33.	4
	Разом за семестр	34

Перелік практичних занять для студентів заочної форми навчання

Номер теми	Теми практичних занять	год
1.	Діалектологія як розділ лінгвістики. Літературна мова та діалекти. Літ.: 1, 2, 3, 4, 5, 17, 20, 23, 27, 29, 33.	2
2.	Морфологія української діалектної мови	2

	Літ.: 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 11, 13, 14, 19, 21, 22, 24, 25, 28, 31	
3.	Синтаксис української діалектної мов Літ.: 1, 3, 4, 5, 6, 7, 12, 13, 14, 15, 18, 19, 22, 25, 28, 31.	2
	Разом за семестр	6

5.3. Зміст самостійної (зокрема й індивідуальної) роботи

Самостійна робота здобувачів усіх форм освіти полягає у систематичному опрацюванні програмного матеріалу з відповідних джерел інформації, підготовці до практичних занять, виконанні індивідуальних завдань, тестування з теоретичного матеріалу тощо.. Студенти *заочної* форми навчання виконують ще й контрольну роботу. Вимоги до її виконання і варіанти встановлюються методичними рекомендаціями до виконання контрольних робіт, які кожний здобувач вищої освіти отримує на кафедрі у викладача в період настановної сесії. Крім цього, до послуг здобувачів сторінка навчальної дисципліни у середовищі для навчання MOODLE, де розміщені Робоча програма дисципліни та необхідні документи з її навчально-методичного забезпечення.

Зміст самостійної роботи студентів *денної* форми навчання

Номер тижня	Зміст самостійної роботи	год
1.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т 1. Підготовка до практичного заняття 1.	4
2.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т 1. Підготовка до практичного заняття 2.	4
3.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т 2. Підготовка до практичного заняття 3.	4
4.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т 2. Підготовка до практичного заняття 4.	4
5.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т 3. Підготовка до практичного заняття 5.	4
6.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т 3. Підготовка до практичного заняття 6.	4
7.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т 4. Підготовка до практичного заняття 7.	4
8.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т 4. Підготовка до практичного заняття 8 й написання контрольної роботи 1.	4
9.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т 5. Підготовка до практичного заняття 9.	4
10.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т 5. Підготовка до практичного заняття 10.	4
11.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т 6. Підготовка до практичного заняття 11.	4
12.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т 6. Підготовка до практичного заняття 12.	4
13.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т 7. Підготовка до практичного заняття 13.	4
14.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т 7. Підготовка до практичного заняття 14 й написання контрольної роботи 2.	4
15.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т 8. Підготовка до практичного заняття 15.	4
16.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т 8. Підготовка до практичного заняття 16 й виконання ІДЗ 1.	4

17.	Підготовка до залікового заняття.	6
	Разом	70

На самостійне опрацювання студентів виносяться визначені у методичних рекомендаціях до практичних занять та самостійної роботи питання з кожної теми. Керівництво самостійною роботою та контроль за виконанням індивідуального завдання здійснюється викладачем згідно з розкладом консультацій у позаурочний час.

Вимоги до виконання контрольної роботи (для студентів заочної форми здобуття освіти) та індивідуального домашнього завдання (для студентів денної форми здобуття освіти) викладені в Модульному середовищі для навчання на сторінці навчальної дисципліни.

6. Технології та методи навчання

Процес навчання з дисципліни відбувається у таких формах: лекції (з використанням методів проблемного навчання і візуалізації); практичні заняття (бесіда, демонстрування, спостереження, з використанням кейсів, розв'язування професійно-зорієнтованих ситуацій, презентацій), самостійна робота (індивідуальне домашнє завдання, опрацювання теоретичного матеріалу).

Досягненню мети при вивченні ОК сприяє використання традиційних і сучасних технологій та методів навчання, зокрема таких як: методи навчання за джерелом передачі і сприймання інформації (словесні (пояснення, дискусія, консультування), практичні (вправи, вирішення ситуаційних завдань), наочні (демонстрування, ілюстрування, спостереження); за логікою передачі і сприймання навчальної інформації; за рівнем самостійності пізнавальної діяльності (методи проблемного викладу, частково пошукові, дослідницькі); методи стимулювання і мотивації учіння, інтерактивні; метод аналізу конкретних ситуацій (case-study) з використанням технологій візуалізації, інформаційно-комунікаційних та технології дистанційного навчання (сервіс для проведення онлайн-конференцій Zoom, Модульне середовище для навчання тощо). Забезпечується студентоцентризований підхід у викладанні та навчанні.

7. Методи контролю

Поточний контроль здійснюється під час практичних занять, а також у дні проведення контрольних заходів, встановлених робочою програмою і графіком освітнього процесу.

При цьому використовуються такі методи поточного контролю:

- усне опитування;
- тестовий контроль теоретичного матеріалу (для здобувачів заочної форми навчання);
- оцінювання результатів роботи на практичних заняттях (виконання вправ, участь в обговоренні питань, самостійні роботи);
- оцінювання результатів виконання індивідуального домашнього завдання;
- контрольна робота.

При виведенні підсумкової семестрової оцінки враховуються результати як поточного контролю, так і підсумкового контролю, який проводиться з усього матеріалу дисципліни за білетами, попередньо складеними і затвердженими на засіданні кафедри. Здобувач вищої освіти, який набрав із будь-якого виду навчальної роботи суму балів, нижчу за 60 відсотків від максимального балу, не допускається до семестрового контролю, поки не виконає обсяг роботи, передбачений Робочою програмою. Ліквідація академічної заборгованості із семестрового контролю здійснюється у період екзаменаційної сесії або за графіком, встановленим деканатом відповідно до «Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ».

8. Політика дисципліни

Політика навчальної дисципліни загалом визначається системою вимог до здобувача вищої освіти, що передбачені чинними положеннями Університету про організацію і навчально-методичне забезпечення освітнього процесу. Зокрема, проходження інструктажу з техніки безпеки; **відвідування занять із дисципліни є обов'язковим**. За об'єктивних причин (підтверджених документально) теоретичне навчання за погодженням із лектором може відбуватися в індивідуальному режимі. Успішне опанування дисципліни і формування фахових компетентностей і програмних результатів навчання передбачає необхідність підготовки до практичних занять (вивчення теоретичного матеріалу з теми, активна робота на занятті, виконання практичних завдань, участь у дискусіях тощо).

Здобувачі вищої освіти зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни. Пропущене практичне заняття здобувач зобов'язаний відпрацювати у встановлений викладачем термін, але не пізніше, ніж за два тижні до кінця теоретичних занять у семестрі.

Засвоєння студентом теоретичного матеріалу з дисципліни оцінюється за результатами опитування під час практичних занять, тестування й виконання індивідуального домашнього завдання. Виконання індивідуального завдання завершується його презентацією під час вивчення відповідних тем або здачею на перевірку у терміни, встановлені графіком самостійної роботи. Як ІДЗ здобувач готує запис фонетичною транскрипцією діалектного тексту, укладає словник діалектного мовлення говірки, запропонованої викладачем.

Здобувач вищої освіти, виконуючи самостійну роботу з дисципліни, має дотримуватися політики доброчесності (заборонені списування, підказки, плагіат, використання штучного інтелекту (без цитування)). У разі порушення політики академічної доброчесності в будь-яких видах навчальної роботи здобувач вищої освіти отримує незадовільну оцінку і має повторно виконати завдання з відповідної теми (виду роботи), що передбачені робочою програмою. Будь-які форми порушення академічної доброчесності під час вивчення навчальної дисципліни не допускаються і не толеруються.

У межах вивчення навчальної дисципліни здобувачам вищої освіти передбачено визнання і зарахування результатів навчання, набутих шляхом неформальної освіти, що розміщені на доступних платформах (<https://www.ukr.uni-jena.de/uk/30/navchalni-proyekti>), які сприяють формування компетентностей і поглибленню результатів навчання, визначених робочою програмою дисципліни, або забезпечують вивчення відповідної теми та/або виду робіт з програми навчальної дисципліни (детальніше у Положенні про порядок визнання та зарахування результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ).

9. Оцінювання результатів навчання студентів у семестрі

Оцінювання академічних досягнень здобувача вищої освіти здійснюється відповідно до «Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ». При поточному оцінюванні виконаної здобувачем роботи з кожної структурної одиниці і отриманих ним результатів викладач виставляє йому певну кількість балів із призначених робочою програмою для цього виду роботи. При цьому кожна структурна одиниця (робота) може бути зарахована, якщо здобувач набрав не менше 60 відсотків (мінімальний рівень для позитивної оцінки) від максимально можливої суми балів, призначеної структурній одиниці.

Будь-які форми порушення академічної доброчесності не допускаються та не толеруються.

Отриманий здобувачем бал за зарахований вид навчальної роботи (структурну одиницю) після її оцінювання викладач виставляє в електронному журналі обліку

успішності здобувачів вищої освіти. За умови виконання усіх видів навчальної роботи за результатами поточного контролю протягом вивчення навчальної дисципліни, встановлених її Робочою програмою, здобувач денної форми здобуття освіти з навчальної дисципліни, підсумковим контролем для якої є залік, може набрати до 60 балів (здобувач заочної форми – до 50 балів).

Позитивну підсумкову оцінку здобувач може отримати, якщо за результатами поточного та підсумкового контролів набере від 60 до 100 балів. Семестрова підсумкова оцінка розраховується в автоматизованому режимі в інформаційній підсистемі «Електронний журнал» (ІС «Електронний університет») і відповідно до накопиченої суми балів визначається оцінка за інституційною шкалою та шкалою ЄКТС (див. таблицю Співвідношення...), яка заноситься в залікову відомість, а також до Індивідуального навчального плану здобувача вищої освіти.

Структурування дисципліни за видами навчальної роботи й оцінювання результатів навчання студентів *денної* форми здобуття освіти у 1 семестрі

Аудиторна робота										Контрольні заходи		Семестровий контроль
Усні відповіді на практичних заняттях (мін. 10 контр.точок)										Контрольна робота		Залік
1-2	3-4	5-6	7-8	9-10	11-12	13-14	15-16	17	18	№1		Залік
Кількість балів за вид навчальної роботи (мінімум-максимум)										КР 1	КР 2	
4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	6-10	9-15	9-15
40-60										6-10		60-100

Розподіл балів між завданнями контрольної роботи здобувача вищої освіти (денна форма)

Види завдань	Для кожного окремого виду завдань		
	Мінімальний (достатній) бал	Потенційні позитивні бали* (середній бал)	Максимальний (високий) бал
Теоретичне питання № 1	4	6	7
Теоретичне питання № 2	5	6	8
Всього балів	9	12	15

Кожне завдання контрольної роботи здобувача вищої освіти оцінюється з використанням нижченаведених у таблиці критеріїв оцінювання навчальних досягнень здобувача вищої освіти (щодо визначення достатнього, середнього та високого рівня досягнення здобувачем запланованих ПРН та сформованих компетентностей).

Структурування дисципліни за видами навчальної роботи й оцінювання результатів навчання студентів *заочної* форми здобуття освіти у 1 семестрі

Аудиторна робота				Контрольні заходи			Семестровий контроль
Усні відповіді на практичних заняттях (мін. 3 контр.точки)				Індивід. домашнє завдання	Тестовий контроль		Залік
1	2	3		№1	Т. 1-2	Т. 3-4	№1
Кількість балів за кожний вид навчальної роботи (мінімум-максимум)							
6-10	6-10	6-10		6-10	12-20	12-20	За рейтингом
18-30				6-10	24-40		60-100

Оцінювання якості виконання контрольної роботи здобувача вищої освіти (заочна форма)

Контрольна робота передбачає виконання двох теоретичних питань. Зміст завдань наведено в методичних рекомендаціях до виконання контрольної роботи. При оцінюванні контрольної роботи враховуються грамотність і послідовність викладу, якість її виконання та захист. Критерії оцінювання контрольної роботи:

Розподіл балів між завданнями контрольної роботи здобувача вищої освіти (заочна форма)

Види завдань	Для кожного окремого виду завдань		
	Мінімальний (достатній) бал	Потенційні позитивні бали* (середній бал)	Максимальний (високий) бал
Теоретичне питання № 1	3	5	7
Теоретичне питання № 2	3	5	7
Всього балів	6	10	14

Кожне завдання контрольної роботи здобувача вищої освіти оцінюється з використанням нижченаведених у таблиці критеріїв оцінювання навчальних досягнень здобувача вищої освіти (щодо визначення достатнього, середнього та високого рівня досягнення здобувачем запланованих ПРН та сформованих компетентностей).

Оцінювання результатів тестового контролю здобувача вищої освіти (заочна форма)

Кожен з двох тестів, передбачених робочою програмою, складається із 25 тестових завдань. Максимальна сума балів, яку може набрати студент за результатами одного тестування, складає 20.

Відповідно до таблиці структурування видів робіт за тематичний контроль здобувач залежно від кількості правильних відповідей може отримати від 12 до 20 балів:

Розподіл балів в залежності від наданих правильних відповідей на тестові завдання

Кількість правильних відповідей	1–13	14–16	17–22	23–25
Відсоток правильних відповідей	0-59	60-74	75-89	90-100
Кількість балів	-	12	16	20

Студент може також пройти тестування і в онлайн режимі у Модульному середовищі для навчання на сторінці навчальної дисципліни. Тестування здобувачів вищої освіти у Модульному середовищі для навчання автоматично оцінюються за критеріями, наведеними у таблиці вище.

При отриманні негативної оцінки тест слід перескласти до терміну наступного контролю.

Оцінювання на практичних заняттях

Оцінка, що виставляється за практичне заняття, складається з таких елементів: усне опитування студентів на знання теоретичного матеріалу з теми; вільне володіння студентом спеціальною термінологією і уміння професійно обґрунтувати прийняті рішення при розв'язуванні задач; результати самостійних робіт.

При оцінюванні результатів навчання здобувачів вищої освіти на практичних заняттях викладач користується наведеними нижче критеріями:

**Критерії оцінювання навчальних досягнень
здобувача вищої освіти**

Оцінка та рівень досягнення здобувачем запланованих ПРН та сформованих компетентностей	Узагальнений зміст критерію оцінювання
Відмінно (високий)	Здобувач вищої освіти глибоко і у повному обсязі опанував зміст навчального матеріалу, легко в ньому орієнтується і вміло використовує понятійний апарат; уміє пов'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, впевнено висловлювати і обґрунтовувати свої судження. Відмінна оцінка передбачає логічний виклад відповіді мовою викладання (в усній або у письмовій формі), демонструє якісне оформлення завдань, вміє заповнювати форми звітності, аналізувати їх на помилки та виправляти їх, шукати взаємозв'язки між формами. Здобувач не вагається при видозміні запитання, вміє робити детальні та узагальнюючі висновки, демонструє практичні навички з вирішення фахових завдань. При відповіді допустив дві–три несуттєві <i>похибки</i> .
Добре (середній)	Здобувач вищої освіти виявив повне засвоєння навчального матеріалу, володіє понятійним апаратом, орієнтується у вивченому матеріалі; свідомо використовує теоретичні знання для вирішення практичних задач; виклад відповіді грамотний, але у змісті і формі відповіді можуть мати місце окремі неточності, нечіткі формулювання правил, закономірностей тощо. Відповідь здобувача вищої освіти будується на основі самостійного мислення. Здобувач вищої освіти у відповіді допустив дві–три <i>несуттєві помилки</i> .
Задовільно (достатній)	Здобувач вищої освіти виявив знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією, справляється з виконанням практичних завдань, передбачених програмою. Як правило, відповідь здобувача вищої освіти будується на рівні репродуктивного мислення, здобувач вищої освіти має слабкі знання структури навчальної дисципліни, допускає неточності і <i>суттєві помилки</i> у відповіді, вагається при відповіді на видозмінене запитання. Разом з тим, набув навичок, необхідних для виконання нескладних практичних завдань, які відповідають мінімальним критеріям оцінювання і володіє знаннями, що дозволяють йому під керівництвом викладача усунути неточності у відповіді.
Незадовільно (недостатній)	Здобувач вищої освіти виявив розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, допускається помилок у визначенні понять, перекручує їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал, не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань. Як правило, оцінка «незадовільно» виставляється здобувачеві вищої освіти, який не може продовжити навчання без додаткової роботи з вивчення навчальної дисципліни.

ІДЗ здобувача вищої освіти оцінюється аналогічно з використанням вищенаведених у таблиці критеріїв оцінювання навчальних досягнень здобувача вищої освіти (мінімальний позитивний бал – 6 балів, максимальний – 10 балів).

Оцінювання результатів підсумкового семестрового контролю (залік)

Освітня програма передбачає підсумковий семестровий контроль із дисципліни у формі заліку, завданням якого є системне й об'єктивне оцінювання як теоретичної, так і практичної підготовки здобувача з навчальної дисципліни. Залік виставляється, якщо здобувач вищої освіти успішно виконав індивідуальний навчальний план з дисципліни, досяг мінімального порогового рівня балів, а загальна сума балів, яку він набрав за результатами поточного контролю з освітнього компонента, знаходиться у межах від 60 до 100 балів. Виставлення підсумкової оцінки здобувачеві вищої освіти, який набрав необхідну суму балів, здійснюється, як правило, на останньому занятті викладачем, який їх проводив.

Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Рейтингова шкала балів	Інституційна шкала	
		Залік	Іспит/диференційований залік
A	90-100	Зараховано	Відмінно/Excellent – високий рівень досягнення запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни, що свідчить про безумовну готовність здобувача до подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом
B	83-89		Добре/Good – середній (максимально достатній) рівень досягнення запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни та готовності до подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом
C	73-82		Задовільно/Satisfactory – Наявні мінімально достатні для подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом результати навчання з навчальної дисципліни
D	66-72		
E	60-65		
FX	40-59	Незараховано	Незадовільно/Fail – Низка запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни відсутня. Рівень набутих результатів навчання є недостатнім для подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом
F	0-39		Незадовільно/Fail – Результати навчання відсутні

10. Питання для самоконтролю результатів навчання

1. Предмет, завдання і значення діалектології.
2. Поняття про діалекти.
3. Мова і діалекти на різних етапах суспільно-історичного розвитку.
4. Літературна мова та діалекти: основні ознаки та відмінності. Соціальні діалекти.
5. Історія діалектологічних студій.
6. Історичні постаті української діалектології (К. П. Михальчук, Ф. Т. Жилко, Й. О. Дзендзелівський, С. П. Бевзенко, П. Ю. Гриценко, В. С. Ващенко, І. Г. Матвіяс).
7. Типи діалектних явищ в українській мові.

8. Вокалізм української діалектної мови.
9. Консонантизм української діалектної мови.
10. Різновиди морфологічних діалектних відмінностей.
11. Категорія числа в українських діалектах.
12. Категорія роду в українських діалектах.
13. Категорія відмінка в українських діалектах.
14. Категорія часу в українських діалектах.
15. Категорія особи в українських діалектах.
16. Категорія відміни в українських діалектах.
17. Функціонування займенників в українських діалектах.
18. Особливості прикметників української діалектної мови.
19. Ступені порівняння прикметників в українських діалектах.
20. Варіювання числівникових форм.
21. Діалектні особливості дієслова. Інфінітив.
22. Форми дієслова в українському діалектному мовленні.
23. Специфіка творення прислівників.
24. Відмінності у словотворі та словозміні.
25. Особливості наголошування слів української діалектної мови.
26. Український діалектний синтаксис і усне літературне мовлення.
27. Діалектні відмінності у словосполученні. Типи синтаксичних зв'язків.
28. Відмінності у структурі простого речення.
29. Відмінності у структурі складносурядного речення.
30. Відмінності у структурі складнопідрядного речення.
31. Типи діалектних відмінностей у лексиці.
32. Склад діалектної лексики з погляду її походження.
33. Історичні нашарування в діалектній лексиці.
34. Нетермінологічна діалектна лексика.
35. Фразеологія українського діалектного мовлення.
36. Джерела української діалектної фразеології.
37. Фонетичні особливості поліського наріччя.
38. Лексичні особливості поліського наріччя.
39. Морфологічні особливості поліського наріччя.
40. Синтаксичні особливості поліського наріччя.
41. Фонетичні особливості південно-західного наріччя.
42. Лексичні особливості південно-західного наріччя.
43. Морфологічні особливості південно-західного наріччя.
44. Синтаксичні особливості південно-західного наріччя.
45. Фонетичні особливості південно-східного наріччя.
46. Лексичні особливості південно-східного наріччя.
47. Морфологічні особливості південно-східного наріччя.
48. Синтаксичні особливості південно-східного наріччя.
49. Теорія і практика діалектологічних досліджень.
50. Методи діалектологічних досліджень.

11. Навчально-методичне забезпечення

Навчальний процес із дисципліни «Українська діалектологія» забезпечений необхідною навчально-методичною літературою:

1.Торчинська Н. М. Українська діалектологія : посібник. Хмельницький, 2017. 200 с.

2.Навчальна практика з діалектології: методичні вказівки для студентів спеціальності «Українська мова і література». Укл. І. В. Горячок, Л. В. Терещенко. Хмельницький : ХНУ, 2006. 46 с.

12. Рекомендована література

Основна

1. Березовська Г.Г. Українська діалектологія : навчально-методичний посібник. Умань : ВПЦ «Візаві», 2020. 184 с.
2. Глібчук Н., Костів О. Українська діалектологія: підручник. 2-е вид., переробл. і допов. Львів: Видавництво ПП "Магнолія 2006", 2024. 552 с.
3. Сердега Р. Л., Сагаровський А. А. Українська діалектологія : навчальний посібник. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. 156 с.
4. Торчинська Н. М. Українська діалектологія : посібник. Хмельницький, 2017. 200 с.
5. Шеремета Н. П., Каленюк С. О. Українська діалектологія : навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друкарня "Рута"», 2023. 174 с.

Додаткова

6. Аркушин Г. Л. Словник західнополіських говірок : у 2 т. Луцьк, 2000.
7. Бевзенко С. П. Українська діалектологія. Київ : Вища школа, 1980. 246 с.
8. Березовська Г. Словник назв одягу та взуття у східноподільських говірках. Умань, 2010. 348 с.
9. Бичко З. М. Діалекти української мови. *Етнографія України* : навчальний посібник. Львів : Світ, 1994. С. 159 – 168.
10. Бичко З. М. Перспективи взаємостосунків української літературної мови та діалектів. *Вісник Львівського університету*. Серія : Філологія. 2004. Вип. 34. Ч. II. С. 116–119.
11. Брилінський Д. Словник подільських говірок. Хмельницький, 1991. 116 с.
12. Говірки історичної Уманщини і суміжних земель : монографія. Укл. Г. Г. Березовська, І. І. Кривошея, Т. М. Тищенко та ін.; за ред. Т. М. Тищенко. Умань : РВЦ «Софія», 2008. 259 с.
13. Говірки Чорнобильської зони : тексти. Упор. П. Ю. Грищенко та ін. Київ : Довіра, 1996. 400 с.
14. Гуцульські говірки : короткий словник. Відп. ред. Я. Закревська. Львів, 1997. 232 с.
15. Грещук В., Грещук В. Діалектне слово в тексті та словнику: монографія. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2015. 372 с.
16. Дзендзелівський Й. О. Програма для збирання матеріалів до Лексичного атласу української мови. Київ, 1987. 308 с.
17. Діалектна мова: сучасний стан і динаміка в часі : до 100-річчя професора Федота Трохимовича Жилка. Відп. ред. П. Ю. Грищенко. Київ : Вид. Дім Дмитра Бураго, 2008. 224 с.
18. Жилко Ф. Т. Нариси з діалектології української мови. Київ, 1966. 303 с.
19. Ідея Олександрівна. Українські діалекти. URL : <https://www.youtube.com/channel/UCftNLdHx5pYzuzQT9ig362g>
20. Коць-Григорчук Л. Еволюція українського мовлення в діалектному просторі. *Українська мова*. 2011. № 3. С. 41–51.
21. Лексичні діалектизми: територіальні секрети лексичного розмаїття української мови. URL : <https://www.superprof.com.ua/blog/dialektyzmy-v-ukrainskiy-movi/>
22. Лисенко П. С. Словник поліських говірок. Київ : Наукова думка, 1974. 260 с.
23. Матвіяс І. Г. Українська мова і її говори. Київ, 1990. 163 с.
24. Мацюк З. С. Із народу не викинеш : діалектний словник фразеологізмів. Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2006. 135 с.
25. Мигoliniнець О. Ф. Українські говірки Закарпаття : [збірник текстів]. Ужгород, 2002. 64 с.

26. Навчальна практика з діалектології: методичні вказівки для студентів спеціальності „Українська мова і література”. Укл. І. В. Горячок, Л. В. Терещенко. Хмельницький : ХНУ, 2006. 46 с.

27. Німчук В. В. До походження українських діалектів. *Наука і культура* . Київ, 1993. С. 128–152.

28. Онишкевич М. Й. Словник бойківських говірок. Ч. I–II. Київ, 1984 – 1986.

29. Півторак Г. Українська мова: погляд крізь віки. *Голос України*. 2018. 11 квітня. URL : <http://www.golos.com.ua/article/301757>

30. Торчинська Н.М. Діалектна основа ойконімії Хмельниччини. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Серія: Мовознавство*. Тернопіль: Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, 2017. Вип. I (27). С.295–299.

31. Торчинська Н. М. Діалектне членування польської мови. *Славістичні студії: лінгвістика, літературознавство, дидактика* : збірник наукових праць. Хмельницький : ФОП Бідюк Є. І., 2020. Випуск восьмий. С. 127–138.

32. Українська діалектологія : навч.-метод. посібник для студ. ф-ту укр. філології денної та заоч. форм навчання. Укл. Г. І. Мартинова, Т. В. Щербина. Черкаси : ЧНУ, 2006. 68 с.

33. Українські говірки південно-західного наріччя: тексти. Упор. Н. М. Глібчук. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2005. 238 с.

34. Українська мова. Енциклопедія. Київ : «Укр. енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2004. 824 с.

35. Яцечко-Блаженко Т. Цікаві віртуальні проекти про діалектологію. URL : <https://prashhur.com/tsikavi-virtualni-proyekti-pro-ukrayinski-dialekti/>

Інформаційні ресурси:

1. Модульне середовище для навчання. <https://msn.khmnu.edu.ua/login/index.php>
2. Електронна бібліотека університету. URL : http://lib.khnu.km.ua/asp/php_f/p1age_lib.php.
3. Інституційний репозитарій ХНУ. URL : <https://library.khmnu.edu.ua/#>.